

TLPST

Lesbrief 81: oktober 2021

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@onzetaal.nl.

Te weinig doven en slechthorenden in de media

Dove en slechthorende mensen komen alleen in de media als het over doof-zijn gaat. Maar ze kunnen natuurlijk ook over heel andere dingen meepraten. Lisa, die zelf doof is, vindt dat er meer doven in talkshows en dergelijke moeten komen. Dat bevordert hun representatie én het sluit aan bij het streven naar diversiteit.

> [Lees verder](#)



Friet of patat?

Zeg jij *patat* of *friet*? Dat hangt er grotendeels van af waar je vandaan komt: boven de grote rivieren is *patat* het gewoonst, in Zuid-Nederland en België is *friet* juist het standaardwoord. Waar komen dit soort verschillen in woordgebruik vandaan? En wat is de geschiedenis van deze beide woorden?

> [Lees verder](#)



Te weinig doven en slechthorenden in de media

Dove en slechthorende mensen komen vrijwel alleen in de media als het over doof-zijn gaat. Maar zij zijn natuurlijk ook 'gewoon' opgeleid in veel verschillende gebieden. Toch komen ze nooit aan het woord over hun expertise of hun beroep. Bijvoorbeeld dat van dokter, vrachtwagenchauffeur of verpleger.

Ook over hun hobby's zouden ze van alles kunnen vertellen. En over ervaringen uit hun eigen leven die niet direct met doof-zijn te maken hebben.

Daarom vindt Lisa Hinderks, die zelf doof is, dat in talkshows ook experts die doof zijn aan het woord moeten komen. Het bevordert niet alleen de representatie van dove mensen, zegt ze. Talkshows worden ook nog eens letterlijk toegankelijker voor doven, en dat is absoluut nodig, zeker in een tijd waarin media naar diversiteit streven.



[In haar opinie-artikel](#) stelt Lisa Hinderks verschillende dove mensen voor die interessante dingen kunnen vertellen en die dus heel geschikt zijn om in talkshows of andere programma's te komen praten.

Vragen

Beantwoord vraag 1 eerst voor jezelf en bespreek het antwoord daarna in de klas.

- 1 Lees de tekst. Waarom vindt Lisa het belangrijk dat er vaker dove mensen worden uitgenodigd voor talkshows? Meer dan één antwoord is juist.
 - A. Omdat talkshows dan toegankelijker zouden worden voor dove mensen.
 - B. Omdat doven altijd graag iets willen vertellen over hun moedertaal: de Nederlandse Gebarentaal.
 - C. Omdat veel mensen verhalen over slechthorendheid en de Nederlandse Gebarentaal erg interessant vinden.
 - D. Omdat ook dove mensen interessante dingen te vertellen hebben, niet alleen over doof-zijn en gebarentaal.

Beantwoord de vragen 2a en 2b samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoorden daarna in de klas.

- 2a Welke vier mensen stelt Lisa voor als geschikte gasten om uit te nodigen voor een talkshow?
- 2b Wie van deze vier mensen zou jij het liefst willen horen en zien vertellen op tv? Licht je antwoord toe.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Friet of patat?

Hoe noem jij gefrituurde aardappelstaafjes? De Tilburgse hoogleraar Jos Swanenberg vertelt erover in [deze video](#): als je van boven de grote rivieren komt, zeg je waarschijnlijk *patat*; kom je uit het zuiden van Nederland of uit België, dan zeg je vrijwel zeker *friet*.

Swanenberg is taalwetenschapper. Hij weet dus nog veel meer te vertellen over deze woorden. Zo betekent *patat* in veel Vlaamse dialecten ‘aardappel’, en ook in (informeel) Frans wordt *patate* vaak op die manier gebruikt. Dat woord komt uit een Zuid-Amerikaanse taal, het Quechua, en is met de aardappel mee naar Europa gekomen toen Europeanen dit voedsel in het huidige Zuid-Amerika leerden kennen. *Friet* komt van het Franse woord *frite(s)*, dat ‘gefrituurd’ betekent.



Waarom zeggen Nederlandssprekenden niet gewoon allemaal óf *friet*, óf *patat*? Hoe komt het dat we zo vaak verschillende woorden gebruiken? Dat heeft er onder andere mee te maken dat we graag willen laten horen dat we verschillend zijn: ik ben een zuiderling, jij bent een noorderling. Mensen vinden de plaats waar ze vandaan komen een belangrijk deel van hun identiteit. Daarom laten ze dat ook in hun taal tot uitdrukking komen.

Zou het handig zijn als iedereen precies hetzelfde zou praten? Wel als taal er alleen was voor zakelijke communicatie, waarbij duidelijkheid het enige criterium was. Maar kennelijk dient taal meer doelen. De eindeloze discussie op sociale media over *friet* en *patat* laat dat ook zien.

Vragen

Beantwoord de vragen 1a en 1b eerst voor jezelf en bespreek je antwoorden daarna in de klas.

- 1a De eerste zin van de tekst is een vraag. Wat is jouw antwoord?
- 1b Lees de rest van de eerste alinea. Komt jouw antwoord op vraag 1a overeen met de hypothese die hier wordt genoemd? Licht je antwoord toe.

Beantwoord vraag 2 eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 2 Hoogleraar Jos Swanenberg zegt in het filmpje, ongeveer bij 6:45, het volgende: “Van elkaar weten dat je anders praat, staat symbool voor van elkaar vinden dat je anders bent.” Vind jij dat iemand anders is dan jij als diegene anders praat? Licht je antwoord toe.

Beantwoord de vragen 3a en 3b samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoord daarna in de klas.

- 3a Bij 6:50 vertelt Jos Swanenberg wat een *sjibbolet* is. Het is een woord, zinsnede of uitspraak waarmee je kunt testen of iemand tot een bepaalde groep behoort. Kan het woord *patat* een *sjibbolet* zijn? Licht je antwoord toe.
- 3b Met welk *sjibbolet* kun je testen of iemand wel of niet uit jouw regio komt of bij jouw vriendengroep hoort?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden eerste onderwerp

1 A en D.

2a Splinter van Schagen, Floris van Barneveld, Nvard Abgaryan, Megan Muller.

2b Eigen antwoord.

Antwoorden tweede onderwerp

1a Eigen antwoord.

1b Eigen antwoord.

2 Eigen antwoord.

3a Met de woorden *friet* en *patat* kun je testen of iemand van onder of van boven de grote rivieren komt. Dus ja, het woord *patat* kan een prima sjibbolet zijn.

3b Eigen antwoord, bijvoorbeeld:

- *Un kweeuwkien mit gerespelde keaze*: een beschuit met geraspte kaas (regio Urk)
 - *Bûter, brea en griene tsiis, wa't dat net sizze kin, is gjin oprjochte Fries*: Boter, brood en groene kaas, wie dat niet kan zeggen is geen echte Fries (regio Friesland)
-